

مهدی حسینی

عضو پیوسته فرهنگستان هنر

هنگامی که موضوع مصورسازی پنجاه غزل از مولانا را فرهنگستان هنر مطرح کرد، به دلیل نوبودن و حساسیت طرح و جایگاه استثنایی غزلیات شمس و اینکه هیچ نمونه تصویری از گذشته دور در پیوند با این غزلیات وجود نداشت، جز شگفتی واکنشی در پی نیامد.

نمونه‌هایی از این اشعار در دسترس است که نشان می‌دهد اشعار مولانا در دوره‌های گذشته خوش‌نویسی شده است، اما برخلاف آثاری همچون شاهنامه فردوسی، خمسه نظامی، منطق‌الطیر عطار، دیوان حافظ، بوستان سعدی و... غزلیات مولانا مصور نشده است. این موضوع ابتدا دو جانب را پیش رو گشاد؛ نخست اینکه این طرح باید بر اساس کدام تصور تاریخی اجرایی شود؟ دیگر اینکه به علت نداشتن هر گونه سابقه تصویری، ذهن و دست هنرمندان معاصر (که رویکردها و ذهنیت‌های متکثری دارند)، باز خواهد بود تا با دریافتشان از غزلیات شمس، دست به آفرینش آثار بزنند. به هر حال کاری تجربه‌نشده و سترگ در پیش رو بود، ولی پس از مشورت‌های لازم فهرستی از اسامی هنرمندان معاصر که رویکردی نو به زبان و بیان در قالب تصویر داشتند، فراهم آمد و از آنها برای همکاری دعوت شد که استقبال هنرمندان را در پی داشت و تقریباً پس از یک سال، مجموعه آثار فراهم شد. ضمن آفرینش آثار، جلساتی نیز برای آشنایی بیشتر هنرمندان با مولانا و اشعارش، تشکیل و مشخص شد که هنرمندان شرکت‌کننده حتی پیش از آغاز این طرح، غزلیات شمس را مطالعه و در لایه‌ها و امواج بیکران‌ش سیر و تعمق کرده‌اند.

در این مسیر آنچه می‌توانست موجب نگرانی باشد این نکته بود که طرز بیان هنرمندان منتخب یکدست نیست؛ بعضی روایی، تعدادی هندسی و بعضی دیگر انتزاعی‌اند. با اینکه این تذکر در ابتدای کار می‌توانست تا حدودی نگران‌کننده باشد، با توجه به تحرک و تکثر اشعار دیوان شمس در قالب، مضمون، فرم و محتوا، این امر نمی‌توانست مانع کار باشد. غزلیات شمس از پویایی و تنوعی استثنایی برخوردار است که تنوع آثار مجموعه بیانگر آن است.

مورد دیگر، انتخاب اشعار بود که کاملاً به اختیار هنرمندان قرار گرفت و مواردی در مجموعه وجود دارد که دو نفر از هنرمندان یک غزل را انتخاب و تصویر کرده‌اند. این خود یکی از ویژگی‌های این مجموعه است که یک غزل، با دو ذهنیت متفاوت به تجسم و تصویر درآمده است.

کتاب شمس فرهنگستان که آن را انتشارات فرهنگستان هنر در پاییز سال ۱۳۸۶ منتشر کرده است، ۵۰ اثر از هنرمندان معاصر را دربردارد و خوش‌نویسی اشعار آن بر عهده استاد صداقت جباری بوده است. گفتنی است رسم‌الخط اشعار بر اساس گزیده غزلیات شمس استاد ارجمند، جناب آقای دکتر شفیعی کدکنی بوده است.

منبع

حسینی، مهدی، (۱۳۸۶)، شمس فرهنگستان، تهران: فرهنگستان هنر.